

De conglomeraatgneis van Drogeham kon ik wegens zijn gewicht niet in zijn geheel meenemen en daarom moest ik me tevreden stellen met een gedeelte ervan. De "kap" heeft een lengte van 22 centimeter en een grootste breedte van 15 cm. De grondmassa is een vrij grofkorrelige, lichtbruinrode biotietgneis. Hierin liggen talrijke grote insluitsels van onregelmatig ronde vorm en enkele lange, waaronder een van 14 cm lengte en 1 tot 2 cm breedte. Op het breukvlak blijken vele insluitsels te bestaan uit een donkere, fijnkorrelige biotietgraniet. Hier en daar komen groene plekken voor, sommige met pyriet.

Aan de oppervlakte van de steen zijn de insluitsels lichtgrijs verweerd, als opgedroogde cement. Ze vertonen zich niet als rolstenen, maar liggen als "ingesmeerd" in de grondmassa. Naast de grote insluitsels bevat de gneis zeer talrijke kleine en zeer kleine, als gesteentegruis.

Voor de bezitters van "Elemente der Gesteinslehre von Rosenbusch (1901)" verwijs ik naar fig. 83, pag. 498, waarmee onze gneis een treffende overeenkomst vertoont.

Rosenbusch onderscheidt conglomeraatgneizen waarbij de insluitsels nog het rolsteen karakter hebben bewaard, zoals b.v. bij Rödja in Småland, en zulke, waarbij de rolstenen zijn platgedrukt en uitgewalst, zoals ze in ZW-Finland bij Tammerfors en in Noorwegen op het schiereiland van Bergen voorkomen.

De conglomeraatgneis van Drogeham kan dus afkomstig zijn uit een der laatstgenoemde gebieden.

Katapleïetsyeniet

L. B. Bos

In no.5 van Grondboor en Hamer geeft Ligterink een beschrijving met foto's van een katapleïetsyeniet, door hem gevonden in een keienstraat achter een boerderij te Zuidhorn.

Het is naar aanleiding van deze vondst, dat ondergetekende een zwerfsteen uit zijn verzameling beschrijft, jaren geleden door hem gevonden in een ontginningsveld te Steenberg (Dr.).

Op grond van de beschrijving, die Hesemann geeft van Katapleïetsyeniet, werd genoemde zwerfsteen door schrijver als zodanig gedetermineerd.

In een uiterst dunne, grijsgroenige verweringskorst vallen bij oppervlakkige beschouwing alleen talrijke, tot 5 mm grote, witachtige eerstelingen op. Onder de 12x loupe ontdekt men verder weinig talrijke glasheldere korrels, met welk mineraal de grondmassa in uiterst fijne deeltjes is doordrenkt.

Een vlak breukvlak, evenwijdig aan een der zijvlakken van de steen, doet aan enige gelaagtheid van de zwerfsteen denken. Het breukvlak vertoont een iets groener tint dan de oppervlakte van de steen.

Op een gepolijst vlak komen in de fijnkorrelige, groenige grondmassa de eerstelingen van katapleïet duidelijk uit. Ze zijn wit, enigszins zeer lichtbruin; een enkele vertoont een lichtgroene kern. Bij juiste belichting vertonen ze een zijdeachtige glans. Vele eerstelingen zijn onder alle mogelijke hoeken met elkaar vergroeid (ook in het door L. afgebeelde gesteente meen ik dit te herkennen). Doch ook afzonderlijke, idiomorfe kristallen komen voor, van langgerekte, zeszijdige vorm, benevens lintvormigen. De eerstelingen zitten vol insluitsels, vooral aegirien, die zich zwart voordoet, meest als korrels. Het gepolijste vlak vertoont aegirien als stengeltjes, doch weinig talrijk.

We zien dus, dat de zwerfsteen van Steenberg en naast punten van overeenkomst ook verschillen vertoont met het exemplaar van Zuidhorn. Het verschil zit hem vnl. in het gehalte aan eudialiet (20%) in de steen van Zuidhorn, terwijl dit mineraal in de zwerfsteen van Steenberg vrijwel ontbreekt. Ook zijn de katapleifetkristallen in het exemplaar van Zuidhorn veel groter dan die in ons gesteente.

Doch ondanks deze verschillen kunnen beide zwerfstenen wel uit hetzelfde massief bij Gränna afkomstig zijn, dat niet in alle delen dezelfde samenstelling bezit.

Daar het gesteente ook in gangen optreedt, zal de grootte der fenokristen afhankelijk zijn van de snellere of minder snelle afkoeling van het omhooggestegen magma. Herinneren we ons slechts de grote verscheidenheid der rhombenporfieren met hun uiteenlopende kleuren der grondmassa's en der eerstelingen, met hun verschil in grootte en aantal der fenokristen en hun verschil in vatbaarheid voor verwerking.

" H E T S L A K K E N H U I S "